

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-н Надежда Витанова

за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен

“Доктор”

по Професионално направление 1.2. Педагогика (Кариерно образование)

Тема на дисертацията: “Професионално и кариерно ориентиране на юноши в неформална образователна среда”

Автор: Елена Славчева Димитрова

Научен ръководител: доц. д-р Илиана Петкова

Изложението на дисертацията е поместено върху 210 стандартни страници, от които 22 - приложения. Структурирано е в увод, четири глави със съответните общо 16 подчасти, заключение, библиография, приложения.

Библиографската справка обхваща 238 литературни източника: 190 - на кирилица и останалите 47 - на латиница.

1. Актуалност на проблематиката и на концепцията на изследването

Темата на дисертацията е актуална и особено *значима* в контекста на функционалната насоченост на неформалното образование към индивидуалните потребности на личността в процеса на овладяване на професионални умения и кариерно ориентиране на младите хора.

Представена е конструктивна *концепция* за *ресурса на неформалната образователна среда* за постигане на по-високи нива на професионална мотивация и свобода на педагогическото общуване по посока на кариерното ориентиране.

В този смисъл самият *избор на темата* е едно предизвикателство, тъй като тя дава възможност да се изследва от педагогическа, социално-психологическа и социално-педагогическа гледна точка проблем, който кореспондира с едни от най-актуалните и все още достатъчно нерешени педагогически и социални проблеми в образованието у нас.

Именно в тази посока, която потенциално дава възможност за реализиране на приноси, се разгръща *концептуалният план* на дисертационното теоретично и емпирично изследване.

2. Характеристики на съдържанието.

2.1. Насочеността на **теоретичното изследване** дава възможност набирането и обработката на емпирични данни да бъде построен върху *научно представена теоретична база*, в която се открояват следните по-значими “теоретични фокуси”:

- Исторически преглед и **съпоставяне на авторски концепции** за същността на неформалното образование, като организирана форма на целенасочено самостоятелно учене извън институциите на образование, която води до придобиване на знания, умения и компетентности, необходими за професионално и кариерно ориентиране (с.6 -20).

- **Понятиен анализ** на “професионалното ориентиране” и връзката му с процеса на професионално развитие и придобиване на професионална квалификация в “неформалната образователна среда (с. 20 – 40).

- **Дейностите** в неформалната образователна среда, като система от обективни фактори за осъществяване на професионалното самоопределяне на Аз-а, мотивирано от професионални интереси и осъзнат “социален престиж на професията” (с. 41 – 51).

- Въз основа на теоретичното проследяване на същността на професионалното ориентиране в неформална образователна среда (т. 1.1., 1.2. и 1.3.), докторантката прави успешен *исторически преглед* на неформалното образование у нас и на **актуалните** съвременни политики и законови предпоставки за осъществяване на професионално-кариерното ориентиране на юношите в България (с. 51 – 55).

Като цяло в теоретичното си изследване докторантката проявява много добро умение за целенасочен сравнителен анализ на теоретични подходи и концептуални идеи. В този смисъл назоваването на тази част от дисертацията, като “литературен обзор”, е твърде скромно от страна на автора.

2.2. Емпирично изследване.

Методологичната рамка и дизайн на емпиричното изследване включва:

- Ясно формулирани обект и предмет; цел, задачи и хипотеза.
- Внимателно подбран и *адаптиран от докторантката* към изследователски инструментариум.
- Формиране на изследователска извадка, съответстваща на целенасочеността и приложената методика за емпирично изследване.
- Методи за структуриране и обработка на емпириката.

Използваните *анкетни карти* са приложени към три основни групи респонденти: юноши, родители и специалисти в институциите за неформално образование, подбрани на случаен принцип в различни по големина градове от страната.

Анализът на емпиричните резултати е осъществен въз основа на добре подбрани критерии и показатели. Количествените данни, представени и сравнени в процентни съотношения са систематизирани в 9 таблици и 6 прецизно изработени фигури.

Прави впечатление *компетентната статистическа обработка* на количествените резултати, чрез алтернативен, кластерен и корелационен анализ. Значимостта на емпиричните данни също е доказана статистически, чрез честотния коефициент на Пиърсън и Спирмън.

2.3. Теоретичното и емпиричното изследване дават възможност на докторантката да структурира *Теоретичен модел* на професионалното и кариерно ориентиране на юношите в неформална образователна среда. Законодателното, научното и институционалното равнище на образователните и консултативни дейности за професионалното и кариерно ориентиране на юношите в неформална образователна среда е сполучливо онагледено, чрез фиг. 7 на с. 163.

Посочени са възможности за *практическа приложимост* на Модела, чрез използването на три взаимно съдързани подходи: системен, диференциален и личностен.

Като цяло в хода на теоретичното и емпиричното изследване, както и при моделирането, докторантката демонстрира познаване на подходите за анализ на теоретични и емпирични данни, както и умения за научната им интерпретация.

Приноси на дисертационния труд:

- Очертана е **понятийна** рамка на професионалното и кариерното ориентиране в неформална образователна среда.
- Приложените **методи за емпирично изследване** са концептуално съотнесени и адаптирани към проблематиката на дисертацията. Приложението на тези методики разкрива по-нататъшни **възможности** за обогатяване на теорията и образователните практики.
- Очертано е **мотивационното равнище** в процеса на професионално ориентиране: социални, емоционални, познавателни и личностно ориентирани мотиви на юношата, изправен пред проблема за избор на професия.
- Със значим теоретико-приложен характер е **авторският** “Модел за професионално и кариерно ориентиране на юношите в неформална образователна среда”, насочен към разкриване на педагогическите и социално-психологическите възможности на неформалното образование.

Препоръки:

Основната ми препоръка е насочена към възможността за по-детайлна интерпретацията на някои от емпиричните и статистическите данни от гледна точка на хипотезата и особено – *с оглед доказване на приносните резултати*.

Авторефератът отговаря на съдържанието и структурата на дисертацията и подчертава най-значимите аспекти на изследването.

Елена Димитрова има необходимия брой **публикации и участия в научни форуми**, свързани с проблематиката на дисертацията. Представените публикации са с теоретична и практическа значимост.

Заклучение

Дисертационният труд на **Елена Димитрова** се отличава с редица достоинства в теоретичен и изследователски план. Авторката постига целите си и представя убедителни резултати в потвърждение на изследователската си теза. Демонстрира теоретична компетентност и умения на целенасочен, прецизен и

мотивиран изследовател. Разкрива подчертано авторско отношение и конструктивност на идеите си към изследваната от нея проблематика.

Считам, че дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за прилагането му.

Казаното по-горе ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен «Доктор» на Елена Славчева Димитрова

Изготвил становището:

10.02.2018 г.

(Проф. дпн Надежда Витанова)